

AKCIJA

AMNESTY INTERNATIONAL

LETO 22, ŠTEVILKA 1, JUNIJ 2025

ZAKAJ SE MORA SLOVENIJA PRIDRUŽITI TOŽBI JUŽNE AFRIKE

»PALESTINA NI HUMANITARNI
PROBLEM, AMPAK POLITIČNO
VPRAŠANJE«

PARADA PONOSA NA MADŽARSKEM
PREPOVEDANA!

www.amnesty.si

[AmnestySlovenia](#)

[Amnesty Slovenije](#)

[Amnesty Slovenia](#)

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

03 AKCIJI NA POT

04 AKTUALNIK
POD ŽAROMETOM06 **ZAKAJ SE MORA SLOVENIJA PRIDRUŽITI TOŽBI JUŽNE AFRIKE**08 **INTERVJU S PALESTINSKIM ZALOŽNIKOM IN AVTORJEM
MAHMOUDOM MUNO**10 **INTERVJU S SRBSKIM AKTIVISTOM NIKOLO RISTIĆEM: »ČE SO
NA ULICAH ŠTUDENTI, POTEM JE NEKAJ RESNO NAROBE«**12 **PARADA PONOSA NA MADŽARSKEM PREPOVEDANA!**14 **GLASEN OPOMIN NA NEENAKOST SPOLOV**16 **FRANCESCA ALBANESE: »ŠOKANTNO NI, DA IZRAEL IZVRŠUJE
GENOCID, AMPAK DA GA PRI TEM NIHČE NE USTAVI«**17 **FESTIVAL DOKUMENTARNEGA FILMA**19 **»CENTRI ZA PRIDRŽANJE SO NEČLOVEŠKI –
VEM, KER SEM GA DOŽIVEL«**

DOBRE NOVICE

21 **TIKTOKERKA IZPUŠČENA IZ ZAPORA**

AKTIVIZEM

22 **PROSTOVOLJSTVO: SPREMINJAMO SVET NA BOLJE**

UČENJE ČLOVEKOVIH PRAVIC

23 **PRAVNE SPREHAJALNICE**24 **BREZPLAČNE AKTIVNOSTI V ŠOLSKEM LETU 2025/2026**

PISMA REŠUJEJO ŽIVLJENJA

26 **MREŽA NUJNIH AKCIJ**27 **SVOBODA ZA PALESTINSKEGA ZDRAVNIKA HUSSAMA ABU SAFIYO**

SREDINA

PRILOGA POBARVANKA OTROKOVE PRAVICE

Zaradi ohranjanja neodvisnosti in nepristranskosti za naše delo proti kršitvam človekovih pravic ne sprejemamo denarja od države. Državna sredstva sprejememo le za posamezne projekte učenja človekovih pravic.

Akcija izhaja do 2-krat letno. Urednica: **Taja Premk**. Avtor naslovne fotografije: **Črt Piksi**
 Oblikovna zasnova: **Marko Kadić**. DTP: **RumenaPika**.
 Tisk: **Grafika Gracer**. Naklada: **6900**. ISSN: 2232-3198
 AI Slovenije, Dunajska 5, 1000 Ljubljana. Tel.: 01 426 93 77; faks: 01 426 93 65.
 E-pošta: amnesty@amnesty.si Splet: www.amnesty.si TRR: 1010-0005-1940-973
 Stališča avtorjev, objavljena v Akciji, niso nujno tudi stališča AI.

Občasno uporabimo žensko in moško obliko samostalnikov (in oblike glagolov), ločenih s podčrtajem: npr. begunke_ci. Vemo, da to ni slovnično pravilna oblika. Zanj se odločamo kot obliko podpore ženskam in transspolnim osebam, ki opozarjajo, da se v množinski moški obliki izgubi njihova identiteta ali pa se ne identificirajo s kakšnim od binarnih spolov.

OSTAJAMO PREDANI IN ZAVEZANI TEMU, DA BOMO SVET ŠE NAPREJ SPREMINJALI NA BOLJE

**Ta uvodnik je del
letnega poročila o delu
slovenske Amnesty
International za leto
2024.**

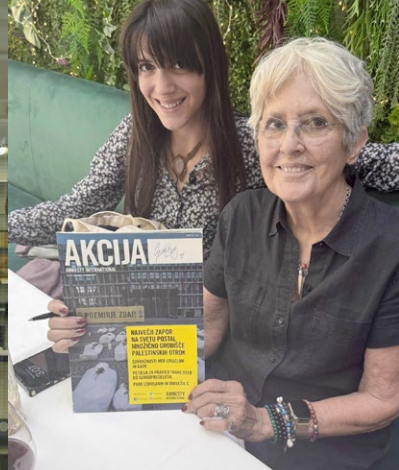
**Poskenirajte QR kodo in
si ga preberite v celoti.**

Ta uvodnik pišem v času, ko se že dodobra zavedamo, da sistema človekovih pravic, na katerem utemeljujemo varstvo naše človečnosti in globalne solidarnosti, ne smemo jemati za samoumevnega. V preteklem letu smo protestirali nad tem, da je večina mednarodne skupnosti opazovala genocid ali mu nasprotovala zgolj z besedami, brez sprejema ukrepov, ki jih imajo države na voljo. Avtoritarne prakse po svetu se množijo; če smo si še nedavno prizadevali za izboljšanje standardov varstva človekovih pravic, so sedaj v vseh regijah sveta ogrožene pravice in mehanizmi, ki so temelj zagotavljanja človekovega dostojanstva. In če smo še nedavno zahtevali nadzor držav nad tehnološkimi velikani, se zdaj približujemo temu, da tehnološki velikani nadzorujejo državne institucije. Ponovno obračanje k fosilnim gorivom in umik ZDA iz Pariškega podnebne sporazuma ter zatiranje svobode izražanja, ko gre denimo za solidarnost s Palestinkami in Palestinci, so še dodatni opomini, kako krhek je sistem, ki nosi naše civilizacijske vrednote. Zato je toliko pomembnejše, da se znamo povezati, organizirati in se boriti skupaj. In izgraditi skupnost, zmožno odpora. Reči NE napadom. NE besedam, ki razčlovečijo. NE krutosti. NE zavezništva s sovražstvom. NE grožnjam in ustrahovanju. Skupnosti, ki od naših vlad zahtevamo, da rečejo ne. Da ne premikajo meja nesprejemljivega. Da zavrnejo grožnje in ustrahovanje. Da varujejo vrednote solidarnosti in človekovih pravic ter mednarodne standarde. Pomembno je, da si posamezniki in skupnosti, ki nam ni vseeno, ki smo jezni in zaskrbljeni, medsebojno nudimo varnost s tem, da smo skupnost, da sodelujemo, da gradimo na kolektivnih dejanjih in sporočilih. V Amnesty International si prizadevamo za to tako na globalni ravni kot v Sloveniji. Prav vse pomembne teme, ki smo jih naslavljali pri našem delu, smo naslavljali v partnerstvih: z Glasom ljudstva, s Pravno mrežo za varstvo demokracije in številnimi nevladnimi organizacijami, s katerimi si delimo skrb in cilje. Tako smo se skupaj zavzemali za pravice izbrisanih, za pravico do vode za romsko prebivalstvo na JV Slovenije, za soglasje v spolnosti. Tudi k premirju v Gazi in prenehanju genocida, ki ga Izrael izvaja tam, smo pozivali skupaj z drugimi gibanji in organizacijami na številnih dogodkih, Amnesty International pa je bila decembra prva mednarodna organizacija za človekove pravice, ki je objavila prelomno poročilo o izraelskem genocidu v Gazi. Veseli smo, da so z nami tudi v tem letu sodelovale številne izobraževalne ustanove, od vrtcev, osnovnih in srednjih šol pa vse do fakultet. Akademija Amnesty dosega svoje poslanstvo tako kot občudijska dejavnost na Univerzi v Ljubljani kot tudi izobraževalni center za samostojno učenje, ki je bil lani rekordno obiskan. Veseli smo tudi, da so naša redna izobraževanja na daljavo za članstvo in javnost doživela lep odziv – na zadnjem se nam je pridružilo več kot 70 udeleženk in udeležencev!

Upam, da vas naše aktivnosti in dosežki navdajajo s ponosom in tudi navdihom, da boste še naprej del slovenske Amnesty. Tudi v tem letu ostajamo predani in zavezani temu, da bomo svet še naprej spreminjali na bolje – in to lahko dosežemo le skupaj, z vsemi, ki se udeležujete naših akcij, kampanj, dogodkov in izobraževanj ter z vsemi, ki nam s svojo članarino ali donacijo omogočate naše neodvisno delo. Hvala vsem.

*Nataša Posel, direktorica
Amnesty International Slovenije*

Udeležili smo se 50. obletnice AI Italije, ki so ga v Milanu obeležili s koncertom Beethovnovne Eroice pod taktirko dirigenta Luigija Piovana. Koncerta se je udeležila tudi Joan Baez, neumorna aktivistka, ki je z roko v roki protestirala z Martinom Luthrom Kingom in mnogimi drugimi. Joan je dolgoletna članica Amnesty International, med drugim je vzpostavila Amnesty v San Franciscu, organizirala proteste proti smrtni kazni in pomagala organizirati prvo globalno kampanjo AI proti mučenju. Leta 2014 je podpisala apel za dostop do vode za romska naselja za slovenskega predsednika vlade. V Milanu je z veseljem pogledala in podpisala izvod revije Akcija.

15. maja, na dan, ko svet obeležuje nakbo, smo predsedniku vlade dr. Robertu Golobu in ministrici za zunanje in evropske zadeve Tanji Fajon predali 5.285 podpisov pod peticijo, naj se Slovenija pridruži tožbi Južne Afrike pred Meddržavnim sodiščem proti Izraelu zaradi kršitev Konvencije o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida. Več o tem si preberite na strani šest.

Razstava 33 let s(r)amote v Muzeju narodne osvoboditve Maribor.

Ekipa slovenske Amnesty na monitoringu protestov na Paradi ponosa v Mariboru.

ZBOR ČLANOV_IC 2025

Slovenska Amnesty deluje kot društvo in spodbuja demokratično soudeležbo svojih članov_ic. Naš zbor članov_ic, ki poteka vsako leto, je priložnost, da predstavimo opravljeno delo, načrtamo načrte za prihodnost ter sprejememo ključne dokumente, ki usmerjajo naše delovanje.

Zbor članov je tudi priložnost za volitve v izvršni in nadzorni odbor. Letos so bili v izvršni odbor ponovno izvoljeni **Tamara Arh, Tadej Kobal in Špela Repič**, v nadzorni odbor pa **Tomaž Gorjanc, Grega Milčinski in Iztok Pipan**. Novi blagajnik je postal **Janez Kozamernik**.

MONITORING PARADE PONOSA V MARIBORU

V okviru **Pravne mreže za varstvo demokracije (PMVD)** je ekipa slovenske Amnesty v soboto, 7. junija 2025, izvedla opazovanje Parade ponosa v Mariboru. Parado je spremljalo pet opazovalcev. Dogodek je v večini potekal mirno, policija pa je vzdrževala korekten odnos do udeležencev_k. Vzporedno je potekal tudi protiprotest, policija pa je protiprotestnike ves čas zadrževala ob robu trga. Celotno poročilo si lahko preberete na spletni strani PMVD.

LETNO POROČILO

Amnesty International vsako leto pripravi **globalno letno poročilo** o stanju človekovih pravic v svetu. Ena od 150 vključenih držav v poročilu je tudi Slovenija. Kaj smo ugotovili?

- Zaradi velikega pomanjkanja osebnih zdravnikov je bilo v letu 2024 okoli **140.000 ljudi brez izbranega zdravnika in s tem tudi brez ustreznega dostopa do osnovnega zdravstva**; v začetku letošnjega leta je bilo brez izbranega zdravnika kar 158.000 ljudi.
- Februarja je vlada **zavrnila predlog statusnega zakona**. Nekateri izbrisani tako še naprej ostajajo brez dostopa

do temeljnih pravic in pravne poti za ureditev statusa.

- **Romi_nje in LGBTIQ+ osebe** se še naprej soočajo z diskriminacijo.
- Zakoni, ki urejajo **miroljubne proteste**, so v nekaterih vidikih še vedno v nasprotju z mednarodnim pravom.
- Vlada je uvedla strožje kazni za nekatere škodljive emisije, a je **opustila zaveze glede odprave subvencij za fosilna goriva**.

RAZSTAVA O IZBRISU, KI ŠE TRAJA: 33 LET S(R)AMOTE V MARIBORU

Konec marca smo v sodelovanju z izbrisanimi in **Muzejem narodne osvoboditve Maribor** otvorili razstavo, ki bo vse do jeseni na ogled na ograji muzeja. Vabimo vas k ogledu razstave, v kateri se izbrisani skozi objektiv fotografa Boruta Krajncja zazirajo v svoje spomine, izkušnje in odnos do izbrisa več kot trideset let pozneje. Pripovedujejo nam, da zanje izbris še vedno traja.

Ob robu razstave organiziramo tudi **izobraževanja za srednje in osnovne šole o izbrisu**, z željo, da bi izbris končno postal del obveznih izobraževalnih vsebin.

Razstava bo od septembra dalje na ogled tudi na **Pedagoški fakulteti v Ljubljani**.

SMRTNA KAZEN V 2024

Amnesty International vsako leto izda poročilo, ki vključuje statistike glede uporabe smrtne kazni v svetu. V tokratnem smo v analizi leta 2024 ugotovili, da je bilo **število usmrtitev najvišje od leta 2015**. V 15 državah je bilo usmrčenih več kot **1.500 ljudi**. Iran, Irak in Savdska Arabija pa so države, ki so odgovorne za 91 odsotkov vseh usmrtitev. Zelo zaskrbljujoče je tudi dejstvo, da države uporabljajo smrtno kazen kot orožje proti protestnikom in etničnim skupinam, porast usmrtitev

pa smo zabeležili tudi zaradi kaznivih dejanj, povezanih z mamili, kar je v nasprotju s človekovimi pravicami.

Pomembno je tudi podariti, da znani podatki ne vključujejo tisoče ljudi, za katere se domneva, da so bili usmrčeni na Kitajskem, ki ostaja vodilna država pri izvajanju smrtne kazni, ter v Severni Koreji in Vietnamu, kjer se prav tako domneva, da je uporaba smrtne kazni obsežna. Amnesty International tudi v Palestini in Siriji zaradi nenehnih kriz ni mogla potrditi natančnega števila usmrtitev.

Smrtna kazen je najbolj kruta, nečloveška in ponižujoča kazen. V Amnesty International nasprotujemo smrtni kazni v vseh primerih brez izjeme – ne glede na to, kdo je obtožen, naravo ali okoliščine zločina, krivdo ali nedolžnost ali način usmrtitve. Smrtna kazen krši človekove pravice. Zlasti krši pravico do življenja in pravico do življenja brez mučenja ali krutega, nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja.

AMNESTY SLOVENIJE IMA NOVO SPLETNO STRAN

Veseli smo, da smo marca letos objavili **ново spletno stran**, ki vsem našim podpornikom_cam nudi boljše uporabniško izkušnjo in se osredotoča na spletni aktivizem in naše skupne akcije. Vabimo vas, da jo raziščete in se seznanite z novimi vsebinami, ki jih redno za vas pripravljamo.

Poskenirajte QR kodo in obiščite **www.amnesty.si**.

SLOVENIJA MORA UKREPATI PROTI GENOCIDU ZAKAJ SE MORA SLOVENIJA PRIDRUŽITI TOŽBI JUŽNE AFRIKE?

KONEC APRILA SMO SKUPAJ S TRINAJSTIMI NEVLADNIMI ORGANIZACIJAMI IN KOLEKTIVI NA NOVINARSKI KONFERENCI PREDSTAVILI SKUPNO POBUDO IN PETICIJO. V NJEJ SMO ZAHTEVALI, DA SE SLOVENIJA NEMUDOMA PRIDRUŽI TOŽBI JUŽNE AFRIKE ZOPER IZRAEL NA MEDDRŽAVNEM SODIŠČU ZARADI GENOCIDA V GAZI.

Po grozotah druge svetovne vojne je bila 9. decembra 1948 v okviru Združenih narodov sprejeta prva mednarodna pogodba o človekovih pravicah, to je **Konvencija o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida**. V njej je določena pravna definicija genocida, ki je opredeljen kot eden od najhujših zločinov proti človeštvu. Države pogodbenice so se s podpisom te konvencije zavezale, da bodo **preprečile in kaznovale genocid** kot dejanje, ki je zločin po mednarodnem pravu.

Zakaj torej države ne ukrepajo in ne naredijo vsega, kar je v njihovih močeh, da preprečijo genocid, ki ga v živo spremljamo vsak dan od 7. oktobra 2023? Zgolj izražanje obžalovanja in zgroženosti, ko gre za genocid, ni več dovolj. Zato od slovenskih oblasti zahtevamo več, zahtevamo, da uporabi vse mehanizme, ki so na voljo, da ukrepa proti načrtnemu pobijanju palestinskega prebivalstva.

Ena izmed možnosti, ki jo ima slovenska vlada v svojih rokah, je **pridružitve tožbi Južne Afrike zoper Izrael na Meddržavnem sodišču** zaradi kršitev zgoraj omenjene Konvencije o preprečevanju in kaznovanju genocida. Prvi člen konvencije namreč določa, da imajo vse podpisnice dolžnost preprečevati genocid, ne glede na to, kje se dogaja. Poleg izpolnjevanja pravnih obveznosti in odgovornosti ter zavezanosti spoštovanju mednarodnega prava bi pridružitve sodbi predstavljala tudi etično dejanje in sporočilo mednarodni skupnosti, da Slovenija ob hudih kršitvah mednarodnega humanitarnega prava ne bo molčala.

To so razlogi, zakaj je **14 nevladnih organizacij** in kolektivov 22. aprila na novinarski konferenci predstavilo **skupno peticijo**, v kateri smo **slovenskega predsednika vlade dr. Roberta Goloba in ministrico za zunanje in evropske zadeve Tanjo Fajon** pozvali, naj se Slovenija pridruži tožbi Južne Afrike.

15. maja, na dan, ko svet obeležuje **nakbo** – spomin na množične zločine sionističnih milic, ki so ob nastanku Izraela z domov pregnale več kot 700.000 Palestink_cev – smo slovenskim oblastem predali **5.285 podpisov**, ki smo jih zbrali pod skupno peticijo. V Kabinetu predsednika vlade smo žal ostali brez sprejema in pogovora ob predaji podpisov, na Ministrstvu za zunanje in evropske zadeve pa smo podpise predale državni sekretarki dr. Meliti Gabrič.

Po predanih podpisih so pridružitve tožbi Južne Afrike podprli v stranki **Levica** in **Socialnih demokratih**. V **Gibanju svoboda** pa so na naš poziv odgovorili: »Glede pridružitve tožbi Južne Afrike pred Meddržavnim sodiščem proti Izraelu zaradi kršitev Konvencije o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida smo v Svobodi mnenja, da je prav, da se o tem najprej opravi temeljita razprava in razmislek. Zavedamo se namreč, da ni nujno, da bi takšna poteza, četudi izrazito dobronamerna, prinesla želene učinke. Še posebej, če to storimo unilateralno. Dejstvo je, da pridružitve Slovenije ne bo vplivala

Foto: Janez Zalaznik

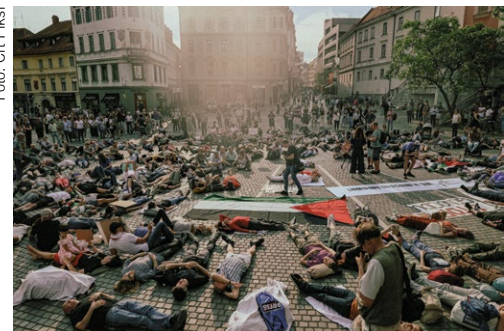

Novinarska konferenca, kjer smo predstavili skupno peticijo.

POBUDNICE PETICIJE

Amnesty International Slovenije; Danes je nov dan; Gibanje za pravice Palestincev; Gladovna stavka za Palestino; Pekarna Magdalenske mreže; Slovenska filantropija; Mirovni inštitut; Glas ljudstva; PIC – Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja; Društvo Organizacija za participatorno družbo; Sumud, platforma za svobodno Palestino; Zavod Emma – Center za pomoč žrtvam nasilja; Forum za enakopraven razvoj; društvo; Društvo Humanitas.

Foto: Črt Piksi

5. junija je na Prešernovem trgu v Ljubljani potekal protest pod sloganom »Obležimo za Palestino«. Udeležili smo se ga tudi v slovenski Amnesty, utrinek z dogodka pa je v objektiv ujel fotograf Črt Piksi.

na izid sodbe, bo pa najverjetneje podaljšala čas trajanja postopka pred dokončno razsodbo.«

Glede njihovega pojasnila in v članku navedenih razlogov, zakaj se mora Slovenija pridružiti tožbi, si mnenje o tem lahko ustvarite sami. Vendar pa ob tem velja opozorilo: **države, ki ob kršitvah človekovih pravic in zločinih zoper človečnost molčijo, so za njih sokrive.** Sporočilo slovenske civilne družbe je jasno: ne želimo, da so naše roke krvave; želimo, da naša država naredi vse, kar lahko, da ustavi krvavo pobijanje palestinskega ljudstva.

Naš boj za končanje genocida se ne bo ustavil, vse dokler palestinsko ljudstvo ne bo svobodno.

Taja Premk

KAJ JE GENOCID?

V drugem členu Konvencije o preprečevanju in kaznovanju genocida je genocid definiran kot katero koli od naslednjih dejanj, storjenih z namenom **uničenja**, v celoti ali delno, **narodne, etnične, rasne ali verske skupine** kot take:

- **pobijanje članov skupine,**
- **povzročanje hudih telesnih ali duševnih poškodb članom skupine,**
- **namerno ustvarjanje življenjskih razmer, ki naj bi pripeljale do njenega popolnega ali delnega uničenja,**
- **sprejemanje ukrepov za preprečevanje rojstev znotraj skupine,**
- **prisilno prenašanje otrok iz skupine v drugo skupino.**

Amnesty International je decembra 2024 kot prva nevladna organizacija na svetu objavila prelomno skoraj 300-strani dolgo **poročilo o genocidu v Gazi**. V poročilu je AI pokazala, da Izrael izvaja dejanja, ki so prepovedana s Konvencijo o genocidu, s posebnim namenom uničiti Palestince v Gazi. Ta dejanja vključujejo pobijanje, povzročanje hudih telesnih ali duševnih poškodb ter naklepno izpostavljanje Palestincev v Gazi življenjskim razmeram, ki naj privedejo do njihovega fizičnega uničenja.

TOŽBA JUŽNE AFRIKE ZOPER IZRAEL

Južna Afrika v tožbi, ki jo je na Meddržavno sodišče v Haagu vložila konec decembra 2023, **Izraelu očita kršenje Konvencije o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida** in izvajanje genocidnih dejanj proti palestinskemu ljudstvu v Gazi. Pri tem navaja **obsežno ubijanje civilistov, uničevanje infrastrukture in preprečevanje dostopa do hrane, vode in zdravil**. Januarja 2024 je Meddržavno sodišče izdalo začasne ukrepe, s katerimi je Izrael naložilo, naj stori vse potrebno za preprečevanje dejanj genocida in omogoči humanitarno pomoč. Izrael začasnih ukrepov ni upošteval. Do sedaj so se tožbi pridružile: **Nikaragva, Kolumbija, Libija, Mehika, Španija, Turčija, Palestina, Čile, Maldivi, Bolivija, Irska in Kuba**. Pridružitve je napovedala tudi **Belgija**. **Nemčija** pa je februarja 2024 podprla Izrael v omenjeni tožbi na Meddržavnem sodišču.

INTERVJU S PALESTINSKIM ZALOŽNIKOM IN AVTORJEM MAHMOUDOM MUNO

»PALESTINA NI HUMANITARNI PROBLEM, AMPAK POLITIČNO VPRAŠANJE«

MAHMOUD MUNA PRAVI, DA JE IZZIV PRED PALESTINKAMI IN PALESTINCI, KAKO OBLIKOVATI SVOJ NARODNOOSVOBODILNI BOJ BREZ NACIONALIZMA. »NOČEM ZGOLJ ZAMENJATI SIONIZMA JUDOVSKO NADVLADO ZA NADVLADO PALESTINSKEGA NACIONALIZMA. TO ME NE ZANIMA,« PRAVI KNJIGARNAR IN AVTOR, KI JE LETOS TUDI PRVIČ IZKUSIL REALNOST IZRAELSKEGA ZAPORA.

Ker je Izrael uspel razdrobiti palestinsko prebivalstvo, dogodkov in festivala nimajo zgolj na enem kraju, ampak z njimi potujejo – iz okupiranega Jeruzalema v Hajfo, okupirani Hebron in v Ramalo. Naloga kulture je povezovanje – in ljudje vedno najdejo pot, je prepričan Mahmoud Muna, ki je bil v Sloveniji v okviru Svobodne Palestine, niza dogodkov, ki so obeležili obletnico nakbe.

Devetega februarja so v vašo knjigarno, Educational Bookshop, vdrla izraelske sile ter vas skupaj z nečakom Ahmadom Muno aretirali in zadržali v priporu. Kako je na vas vplivala ta izkušnja, skozi katero ste morali iti februarja in nato spet 11. marca, ko je izraelska policija ponovno vdrla v vašo knjigarno?

Na to ne moreš biti pripravljen. Živel sem v svojem mehurčku: v knjigarni, z ljudmi, ki imajo radi knjige in romane, ki radi berejo. Nikoli si nisem predstavljal, da bi me lahko tako delo pripeljalo v zapor. Zdelo se mi je možno, da bi prišli uradniki, ki bi preverjali, se pritoževali ... a da bodo prišli in me aretirali, da bodo poskusili kriminalizirati moje delo – tega si nisem znal zamisliti.

Živim v intelektualnih krogih razprav in avtorjev, živim in čutim, vidim in se pogovarjam o zatiranju in okupaciji, ki sta vsepovsod. A verjel sem, da se me to ne bo dotaknilo. Če bom deloval na obrobju in če ne bom v središču upora, bom varen. Ideja je bila: če ne rineš v težave, težave ne pridejo do tebe.

Zato sem bil šokiran. In ti dogodki nosijo posledice. Fizično se za nekaj dni umakneš domov, poskušaš se spočiti, okrevati. A na ramah čutiš in nad tvojo glavo še kar preži nekaj ... veš, da lahko kadar koli pride policist in te odvede – iz lepega, skrbno zgrajenega sveta v zaporniško podzemno celico, kjer pokopljejo vse tvoje pravice. V roku pol ure ti lahko odrečejo vse. To še vedno visi nad mano. Niti ne vem, ali gre za strah ali za vseprisotno tesnobo.

Je izkušnja brutalnosti okupacijskega zapora nekaj kar ošibi ali okrepi – ker ni več negotovosti, ampak je izkušnja?

Dve plasti sta. Prva plast je ta, da te ošibi, saj vseskozi razmišljaš o negotovosti ponovnega priprtja. A res je tudi, da te okrepi. Nihče si ne želi v zapor – a ko ga enkrat izkusiš, se nekaj prelomi. Jez je porušen. Ograja strahu pade. In to te okrepi.

»Živel sem v svojem mehurčku: v knjigarni, z ljudmi, ki imajo radi knjige in romane, ki radi berejo. Nikoli si nisem predstavljal, da bi me lahko tako delo pripeljalo v zapor.«

»Zapori so grozni kraji. Povsod. Še posebej pa tam, kjer se jih zlorablja za politično zatiranje. V mojih očeh je temeljna ideja zaporov uničiti življenje, ne rehabilitirati ali narediti nekoga v boljšega človeka.«

Osebnost si ne želim iti nazaj. Pomemben je tudi občutek krivice in nepravčnosti. Ne le, da greš v zapor, ampak greš v zapor, zavedajoč se, da za to ni pravega razloga. Prepuščen si v milost in nemilost pravnega sistema, ki je krivičen.

Ki je nastrojen proti tebi?

Da, lahko se ga zlorabi proti tebi. Morda se, z nekaj sreče, znajdeš pred razumnim sodnikom. A če nimaš sreče, lahko ostaneš v zaporu mesece. In to resnično spremeni tvoje življenje. Kar naenkrat imaš policijsko datoteko, pod nadzorom si tudi, ko si na prostosti.

Zapori so grozni kraji. Povsod. Še posebej pa tam, kjer se jih zlorablja za politično zatiranje. V mojih očeh je temeljna ideja zaporov uničiti življenje, ne rehabilitirati ali narediti nekoga v boljšega človeka. Dva dni, ko sem bil v zaporu, ko sem videl ostale zapornike v celici ... vsak od njih s svojimi zgodbami in izkušnjami ... vse to je samo še utrdilo moje prepričanje, da je zapor grozen, kamor upam, da nikoli ne bi bil nihče več poslan.

Prostor, kjer je vaša knjigarna, vzhodni Jeruzalem, kot geografsko-živiljenjski prostor, kjer živite Palestinke in Palestinci, se krči ... Je tudi za knjigarno, kulturo in knjige vse manj prostora?

Absolutno. Razmere so vse bolj zadušljive. To se dogaja na več ravneh –vzhodni Jeruzalem danes ni več geografski, ampak je politični izraz. Vse okoli vzhodnega Jeruzalema so nezakonite izraelske naselbine. Te naselbine nas vse bolj dušijo, preprečujejo mestno načrtovanje in kakršnokoli naravno rast in spreminjanje mesta. Vse naokrog so zgolj zidovi in izraelska mesta.

Tudi če pogledamo ulice, so tam posamezne hiše nezakonitih izraelskih naseljencev. Nenadoma to ni več tvoja sosesčina ... ogrožena je hiša tvojega soseda, nato tvoja.

In nato pridemo še na osebno raven. Vse manj je krajev in trgovin, kamor lahko greš, kjer se lahko sprehodiš z otroki, ali mest, kjer se lahko srečaš s prijatelji. Vse je natrpano, prenaseljeno, prostor se krči, ni več zelenih površin, ni parkov. Lahko greš na kraje, kjer so judovski sionistični Izraelci, a tam ni varno, ljudje te gledajo postrani, nekateri te žalijo in nadlegujejo. Tako se vse bolj krči tudi ta intimni, družinski prostor življenja.

Zadnja raven je naša notranjost, kako razmišljamo, naše ideje ... sedaj moraš premisliti, ali boš nekaj zapisal in objavil na družabnih omrežjih ali raje ne. Boš nekaj rekel na glas na ulici? Boš napisal članek in ga objavil? Tudi ta prostor svobode se krči. Vse bolj se posega v svoboščine ljudi, izraelske oblasti in službe sledijo objavam, posebej so pozorni na artikulirane, ki si upajo spregovoriti in ki pišejo.

Vse se krči in vse nas vse bolj duši ... ljudje so končali v zaporu, ker so »pokazali simpatijo do teroristične organizacije«. To je pravni izraz, ki ga uporablja Izrael. Gre za zanimiv razvoj – kriminalizirali so čustva. V zaporu končaš ne zaradi svojih ravnanj ali besed, ampak ker izkazuješ simpatijo – prepovedano čustvo. Gre za novo stopnjo zatiranja.

Ne vem, kam se to lahko razvije. Morda bomo v naslednjem koraku aretirani zaradi sanj ali domišljije. Vsaj pri slednji pa sem prepričan, da se nam že krči. To je zadnja stopnja dušenja: in o njej moramo nujno govoriti. O dušenju naše sposobnosti, da si zamislimo drugačen svet, da si predstavljamo, kako bi lahko bilo bolje, kakšna bi lahko bila boljši svet in boljša prihodnost. Naša sposobnost rabe domišljije, da si predstavljamo, kakšen bi lahko bil Jeruzalem in kakšna bi lahko bila Palestina v prihodnosti, se krči in to je zaskrbljujoče. Prvi korak k drugačni, boljši rešitvi, je, da si jo zamislimo in si jo znamo predstavljati. Nato lahko verjamemo vanjo in jo poskušamo uresničiti.

Kulturo, ki je središče vsega, se duši, njen prostor je vse manjši. Hkrati so to procesi, ki vemo, da so obširnejši, saj se odvijajo na globalni ravni ... A vseeno verjamem, da bo na koncu zmagala in obveljala pravičnost. Krivice so nevzdržne. Ne morejo trajati. Ne vem, kako bomo prišli do nje, a prepričan sem, da bo pravičnost na koncu dosežena. Ne gre za vero, gre za človeško prepričanje, da bodo sile dobrega in pravičnosti, na koncu, močnejše.

Pogovarjala se je Kristina Božič.

Mahmoud Muna na obisku v Ljubljani, junij 2025.

»A vseeno verjamem, da bo na koncu zmagala in obveljala pravičnost. Krivice so nevzdržne. Ne morejo trajati. Ne vem, kako bomo prišli do nje, a prepričan sem, da bo pravičnost na koncu dosežena. Ne gre za vero, gre za človeško prepričanje, da bodo sile dobrega in pravičnosti, na koncu, močnejše.«

INTERVJU S SRBSKIM AKTIVISTOM NIKOLO RISTIĆEM

»ČE SO NA ULICAH ŠTUDENTI, POTEM JE NEKAJ RESNO NAROBE«

NIKOLA RISTIĆ JE SRBSKI AKTIVIST IN EDEN IZMED USTANOVITELJEV SKUPINE SVIČE, KI JE DANES SREDIŠČE ŠTUDENSKIH PROTESTOV V SRBIJI. PRAVI, DA MU JE BIL AKTIVIZEM POLOŽEN V ZIBKO IN DA JE V SVOJEM AKTIVISTIČNEM ŽIVLJENJU DOŽIVEL ŽE ČISTO VSE, LE USTRELILI GA ŠE NISO.

Kako si postal aktivist, kakšna je tvoja zgodba?

Že samo dejstvo, da sem rojen v Srbiji, mi daje dve možnosti, oditi ali ostati tu in se boriti. Moja generacija se je rodila ob koncu razpada Jugoslavije. Naši prvi spomini so v resnici politični. Moj prvi spomin je NATO bombardiranje leta 1999. Kmalu zatem je sledila peto-oktobrska revolucija, nato pa še umor premiera. Dogajale so se tudi stvari v mojem osebnem okolju – na primer umor moje tete v partnerskem, oziroma družinskem nasilju, ko sem imel šest let. Že v predšolskem obdobju si izpostavljen vsemu, kar v tem svetu ni v redu. To so razlogi za moj vstop v aktivizem.

Če se ozreva na 1. november, ko se je v Novem Sadu zgodila tragična nesreča, v kateri je umrlo 16 ljudi – zakaj meniš, da je bil to trenutek, ko se je pri ljudeh nekaj spremenilo?

Prvi razlog je v tem, da so v tej tragediji umrli ljudje, ki niso imeli nič skupnega – razen tega, da so uporabljali železniški promet. Umrli so ljudje iz Makedonije, ljudje iz Novega Sada, iz okolice, stari, mladi, celo otroci. Bilo je dovolj raznoliko, da se je vsakdo lahko prepoznal v teh žrtvah. Nekaj, kar vsi uporabljamo in čemur zaupamo – železniška postaja – se je dobesedno zrušilo na njih. Poleg tega se je takrat pojavila informacija o nedavni prenovi postaje in o ogromnih vsotah porabljenega denarja. Ko se dogajajo afere v Boru, ljudje rečejo – pa saj je to tam daleč na vzhodu. Ko je v igri Rio Tinto, najprej pravijo – to je nekje v Nedeljicah (*op.a. Gornja Nedeljica je vas na zahodu Srbije, kjer je korporacija Rio Tinto najavila odprtje rudnika litija*), v neki vasi. Ko je padel vojaški helikopter z dojenčkom, so rekli – no, to je vojska, to se mene ne tiče. Vedno je bil nek izgovor, zakaj se to »meni ne more zgoditi«. Tokrat tega ni bilo. Tokrat je vsak, tudi tisti, ki ne razume ničesar o politiki, lahko razumel: to bi se lahko zgodilo meni. In to je bil, po mojem, prvi glavni prelomni trenutek. Poleg tega pa je bilo v ozadju še ogromno predhodnih afer, ki so v ljudeh nabirale jezo. In pomembno – primer z OŠ Ribnikar in tragedija (*op. a. Maja 2023 se je na OŠ Ribnikar v Beogradu zgodila tragedija, ko je devetletni učenec ustrelil in ubil deset ljudi*), ki se je zgodila tam, je ljudi navadila na masovne proteste. To je bil pogoj, da so se ljudje hitreje aktivirali.

Drugi razlog pa je, da je Srbska napredna stranka (SNS) naredila katastrofalno napako, ko so poslali ljudi, da fizično napadejo študente Fakultete dramskih umetnosti med njihovim miroljubnim 15-minutnim protestom tišine. Verjamem, da če SNS tega ne bi storila in bi se ti tihi protesti zgolj nadaljevali vsak petek, bi čez dva meseca vse skupaj razvodenelo. Ljudje bi padli nazaj v otopelost in razočaranje. Ampak s tem napadom so študenti rekli – čakaj malo, zdaj pa tepejo naše kolege. In še nekaj: SNS je deset let vlagal ogromno energije in sredstev v to, da bi mlade ljudi odvrnil od politike. A s tem so počili balon, ki so ga sami napihovali – balon apatičnosti mladih.

Zame sta bila torej dva ključna prelomna trenutka: smrt nedolžnih ljudi in napad na študente. To je sprožilo katarzo, ki je spremenila vse.

»Zelo pogosto so me spraševali: »Ali te je strah? Je to spremenilo tvoj način življenja?« Če bi seštel vse, kar sem doživel v zadnjem letu – grožnje z orožjem s strani BIA, vdor oboroženih sil v moj dom, razbit avto, fizično in digitalno zasledovanje, razkrivanje moje lokacije preko nadzornih kamer na letališču, objave v tabloidih, več aretacij, zapor, grožnje ... Edina stvar, ki je proti meni še niso naredili, je, da me niso ustrelili.«

Za celoten intervju poskenirajte QR kodo

Kaj misliš, da je navdihnili ljudi, da so v vedno večjem številu prihajali na proteste?

Mislim, da so imeli ključno vlogo študenti. V naši družbi obstaja že od leta 1996 – mogoče celo od 1991 – močno ukoreninjena ideja, da so prav študenti tisti, ki sprožijo spremembe. Če gledamo realno, okoli 70 odstotkov družbe nasprotuje režimu, a na volitve pride le 50–55 odstotkov ljudi, od tega oblast pobere polovico. To pomeni, da imajo v resnici podporo okoli 25–30 odstotkov prebivalstva – pa naj bo to zaradi izsiljevanja, interesov ali prepričanj. A ne glede na to, ali preostalih 70 odstotkov hodi na volitve ali proteste, vsi – mladi in stari – na neki točki rečejo: »Če so na ulicah študenti, potem je nekaj resno narobe.«

Drug zelo pomemben dejavnik, ki ga pogosto pozabimo, so pedagoški delavci. Takoj po tem, ko so študenti začeli z blokadami, se je začela tudi stavka v izobraževanju. In to je bilo iz vidika obveščenosti izjemno pomembno. Če imaš 200.000 študentov in 100.000 zaposlenih v šolstvu, in ti učitelji zmanjšajo število ur, skrajšajo pouk ali ga celo ustavijo, to neposredno vpliva na okoli 600.000 otrok po vsej državi.

Torej ta kombinacija – stavka učiteljev in blokade, ki so jih sprožili študenti – je bila ključni trenutek, ki je prebudil družbo. Tisto, kar je ljudi zadržalo na ulicah, pa so bili napadi na študente. Na srečo nihče ni umrl, a bilo je blizu. Dekle, ki so ji zlomili čeljust, in ostali, ki so jih zbili z avtomobili ... Če bi kdo od njih umrl, res ne vem, v kaj bi se vse skupaj spremenilo.

Na protestih si prvič prišel tudi v stik s policijo.

Tako je, prvič me je BIA (*op. a. Varnostno obveščevalna agencija*) povabila na pogovor 19. decembra 2023, po prvem protestu proti kraji glasov na voliščih, ko smo se jaz in še nekaj mladih prvič izpostavili kot glas upora. Nato je junija lani posebna policijska enota v polni opremi vdrla v stanovanje mojih staršev zaradi moje objave na družbenem omrežju Twitter, ki so jo razumeli kot poziv k rušenju ustavnega reda. Postopek proti meni nikoli ni bil sprožen – šlo je izključno za zastraševanje moje družine. Sledila je aretacija 11. avgusta lani na protestu proti Rio Tintu, na glavni železniški postaji v Beogradu. Takrat sem tri dni preživel v priporu. Bili smo obsojeni na 30 dni zapora, a je bila obtožba zavrnjena in so nas po treh dneh izpustili. Nato mi je BIA 3. novembra 2024 na telefon namestila vohunsko programsko opremo. To se je zgodilo, ko sem pozval na proteste zaradi zrušenega nadstreška na železniški postaji v Novem Sadu. Kmalu zatem, 22. novembra, so me na protestih v Novem Sadu spet aretirali pripadniki BIA. Po tem dogodku nisem bil več aretiran.

Lahko poveš več o situaciji z vohunsko programsko opremo na tvojem telefonu?

Bil sem prepričan, da gre za *spyware*. Deset let sem že prisoten na ulicah in imam stik z različnimi varnostnimi in civilnimi organizacijami. Tisto izkušnjo z BIA – tisto zastraševanje, grožnje z orožjem – doživljam kot najbolj neprijetno srečanje s službami za varnost. Nobeno drugo srečanje, niti prej niti kasneje, ni bilo niti približno tako neprijetno. Vse drugo je bilo bolj izguba časa in izpolnjevanje nekih nesmiselnih obrazcev, medtem ko je takrat šlo za grožnje, fizične grožnje – in zato sem postal pozoren. Pomislil sem: zakaj bi tokrat bilo drugače kot prej? Zakaj so zdaj toliko bolj nasilni? To pomeni, da skušajo mojo pozornost odvrti od nečesa drugega. In res – v nekem trenutku so prinesli moj telefon in zahtevali, da ga odklenem, da bi domnevno odstranil objavo na družbenem omrežju, oziroma da pokličem svojo takratno partnerko, da to stori ona. Jasno mi je bilo, da želijo geslo mojega telefona. Takrat sem prvič posumil, da gre za *spyware*.

Kaj bi sporočil ljudem, ki bodo brali ta intervju?

Tisto, kar je zdaj za nas najbolj pomembno, je, da ljudje, ki živijo zunaj Srbije, v drugih državah, naredijo dve ključni stvari. Prva stvar je pritisk na institucije EU in na institucije vaših matičnih držav, da prekinejo prijateljske odnose z režimom v Srbiji. Kajti režim v Srbiji je trenutno verjetno najbolj avtoritaran režim v Evropi in temelji na vsem tistem, kar je v popolnem nasprotju z evropskimi vrednotami in perspektivo.

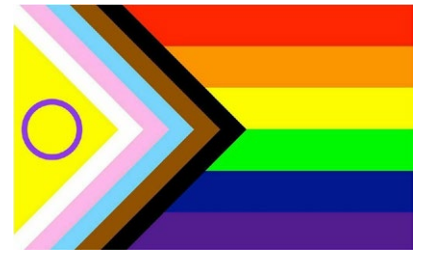
Pogovarjala se je Taja Premk.

Foto: Dragan Gmizic

Amnesty International je decembra 2024 objavila raziskavo o uporabi izraelske vohunske programske opreme Cellebrite, ki so jo srbske oblasti uporabljale za sledenje aktivistom in zagovornikom človekovih pravic. V raziskavi je sodeloval tudi Nikola Ristić, saj je BIA tudi njegov telefon okužila z vohunsko opremo. Podjetje Cellebrite je marca 2025 sporočilo, da bo zaradi poročila Amnesty International prenehalo z dobavo svojih orodij določenim strankam v Srbiji.

PRAVICE LGBTQIA+ SKUPNOSTI PARADA PONOSA NA MADŽARSKEM PREPOVEDANA!

MADŽARSKA VLADA JE Z DISKRIMINATORNIM ZAKONOM PREPOVEDALA SHODE V PODPORO PRAVICAM LGBTQIA+ SKUPNOSTI, ZATO Z VAMI DELIMO PISMO DÁVIDA VIGA, DIREKTORJA MADŽARSE SEKCIJE AMNESTY INTERNATIONAL.

Zadnja dva meseca živim v članici EU, ki me omejuje pri tem, da lahko v javnosti pokažem, kdo sem in koga ljubim. V državi, ki je naredila še dodaten korak pri omejevanju svobode izražanja in pravice do zbiranja – pravic, ki so temeljne. Že nekaj let živim v državi, ki nas želi ustrahovati in izbrisati našo prisotnost iz javnega življenja, v zadnjih dveh mesecih pa se je to še okrepilo.

Madžarski parlament je 18. marca 2025 naredil še en korak v smeri zatiranja temeljnih človekovih pravic. S sprejemom ustavnega amandmaja, ki dejansko prepoveduje Parado ponosa v Budimpešti, so madžarske oblasti pokazale, da jim ne zadostuje več zgolj omejevati pravice LGBTQIA+ oseb, sedaj nas želijo v celoti izbrisati iz javnosti.

Trideset let je bila budimpeška Parada trenutek vidnosti, solidarnosti in svobode v družbi, kjer se osebe LGBTQIA+ vse bolj marginalizira. Spremljal sem, kako je Parada rasla v najbolj vseobsežne demonstracije zoper predsednika vlade Viktorja Orbána. Odkar je prišel na oblast in začel z razgradnjo sistema spoštovanja in zaščite človekovih pravic, je Parada postajala prostor številnih raznolikih organizacij, kjer so se povezale v vsakoletni protest. Postala je skupni prostor upora.

A letos poskuša Madžarska ta glas utišati. S spremembo zakona o svobodi zbiranja je madžarski parlament dopustil prepoved vseh zborovanj, ki naj bi bila »v nasprotju z moralnim razvojem mladoletnikov«. Zgolj en dan – zakon je bil predložen 17. marca, sprejet pa 18. marca – je trajalo, da je parlament radikalno omejil temeljne pravice. Sprejel je nejasno besedilo po vzoru ruskega zakona o »homoseksualni propagandi« iz leta 2013, ki omogoča samovoljno cenzuro in prepoved vseh shodov v podporo pravicam LGBTQIA+ oseb, vključno z mirnimi demonstracijami, kakršna je Parada ponosa.

Zakon, ki je bil sprejet s 136 glasovi za, dovoljuje uporabo tehnologij za prepoznavanje obrazov za identifikacijo udeležencev_k dogodkov, ki so sedaj prepovedani. To predstavlja resno grožnjo zasebnosti in vzbuja strah. Zakon določa tudi globe v višini do 500 evrov, kar je v državi, kjer je minimalna mesečna plača 707 evrov, inflacija pa med najvišjimi v Evropi, precejšnja vsota.

Poleg denarne kazni organizatorjem prepovedanih dogodkov tudi kazenski pregon in kazni do enega leta zapora. Nova zakonodaja širi tudi pogoje, kdaj lahko policija zahteva razpustitev vnaprej prijavljenih zborovanj. Na predvečer 30. obletnice Parade v Budimpešti nas vrača ta škodljiva prepoved za vsaj tri desetletja nazaj v zgodovino.

Ne gre pa za osamljen zdrs. Priča smo usklajeni in premišljeni politični strategiji, katere razvoj spremljamo že več let: Viktor Orbán počasi in metodično odpravlja varovalke, ki ščitijo človekove pravice. Napada se svobodo tiska, spodkopava se neodvisnost sodstva, nadleguje se nevladne organizacije. Od leta 2020 je vse strožja zakonodaja posebej usmerjena proti pravicam LGBTQIA+ oseb, prepovedano je pravno priznanje transspolnih oseb; iz velikega dela javnega življenja so izbrisane spolne manjšine, tudi iz šol in filmov

»S sprejemom ustavnega amandmaja, ki dejansko prepoveduje Parado ponosa v Budimpešti, so madžarske oblasti pokazale, da jim ne zadostuje več zgolj omejevati pravice LGBTQIA+ oseb, sedaj nas želijo v celoti izbrisati iz javnosti.«

»Na ulicah Budimpešte je bila Parada vselej trenutek upanja – prostor, kjer smo lahko hodili, ne da bi se skrivali. Vlada je zdaj Parado označila za nezakonito provokacijo. A upanja ni mogoče izbrisati tako zlahka.«

Parada ponosa na Madžarskem 2013.

na televiziji; istospolnim parom je prepovedano posvojiti otroka; pripravlja pa se tudi sprememba ustave, ki bi družino opredelila kot »zvezo moškega in ženske«.

Ta niz sovražno nastrojenih zakonov ni le ideološka, temveč tudi cinična politična računica. Iskanje grešnega kozla med spolnimi manjšinami je orodje vlade, da preusmeri pozornost od gospodarskih težav države in utiša vsakršno nasprotovanje svojim politikam. V tej luči je v prepovedi Parade močna simbolika: pravico do javnega obstoja, do ponosa in do zahtevanja enakopravnosti se odreka celotni skupnosti.

Na ulicah Budimpešte je bila Parada vselej trenutek upanja – prostor, kjer smo lahko hodili, ne da bi se skrivali. Vlada je zdaj Parado označila za »nezakonito provokacijo«. A upanja ni mogoče izbrisati tako zlahka. Zato se nameravamo Madžarke_i 28. junija 2025 udeležiti Parade ponosa.

Dávid Vig, direktor Amnesty International Madžarske

Pismo je Amnesty International Belgije objavila v časopisu Le Soir.

PETICIJA ZA PARADO PONOSA NA MADŽARSKEM

V Amnesty International Slovenije smo se 17. maja, na mednarodni dan proti homofobiji, bifobiji in transfobiji, pridružili globalni kampanji za pravice LGBTQIA+ skupnosti na Madžarskem. Peticijo, v kateri smo pozvali madžarsko policijo, naj Parado ponosa v Budimpešti omogoči, je v Sloveniji podpisalo več kot 800 oseb. Iskrena hvala vsem, ki ste jo podpisali. Naš boj za pravice LGBTQIA+ se nadaljuje.

Ob tem napadu madžarskih oblasti na temeljne pravice je evropska komisarka za enakost Hadja Lahbib na družabnih omrežjih zapisala: »Vsakdo bi moral imeti možnost biti to, kar je, živeti in ljubiti svobodno. Pravica do mirnega zbiranja je temeljna pravica, ki jo je treba spoštovati po vsej Evropski uniji. Podpiramo skupnost LGBTIQ+ na Madžarskem in v vseh državah članicah.«

**VSAKA TRETJA ŽENSKA V EU
JE V SVOJEM ŽIVLJENJU DOŽIVELA
FIZIČNO IN/ALI SPOLNO NASILJE.**

TEMELJNI VZROKI ZA NASILJE NA PODLAGI SPOLA SO
ŠKODLJIVE PATRIARHALNE NORME IN STEREOTIPI.

#VsakDanOsmiMarec

AMNESTY
INTERNATIONAL

MEDNARODNI DAN ŽENSK GLASEN OPOMIN NA NEENAKOST SPOLOV

Tabla na Robbovem vodnjaku v Ljubljani je opozorila na grozljivo statistiko o nasilju nad ženskami in dekleti.

AMNESTY INTERNATIONAL SLOVENIJE JE 8. MARCA, OB MEDNARODNEM DNEVU ŽENSK, V LJUBLJANI IN MARIBORU OPOZORILA NA NEENAKOST MED SPOLI Z OSVEŠČEVALNIMI TABLAMI, KI SMO JIH OBESILE NA SPOMENIKE.

Kako je v naši družbi še vedno prisotna nevidnost žensk in kako so ženske še danes na številnih področjih odrinjene na rob družbe so pričale statistike, ki smo jih predstavile s tablamami na spomenikih. Direktorica slovenske Amnesty Nataša Posel je ob akciji dejala: »Spomeniki so odraz vrednot družbe. Z akcijo jih na mednarodni dan žensk simbolno dopolnjujemo in opozarjamo na to, da je enakost spolov še vedno nedosežen cilj.«

Z akcijo smo simbolno opozorile na neenakopraven položaj žensk v zgodovini, kulturi, politiki in umetnosti; na nizek odstotek žensk na vodilnih položajih, neenakost zaslužka ter na dejstvo, da je vsaka tretja ženska v svojem življenju doživela spolno in/ali fizično nasilje.

KAJ PA PRAVICE ŽENSK V SVETU?

Direktorica globalne Amnesty International Agnès Callamard je pred 8. marcem opozorila na trend nazadovanja pravic žensk po vsem svetu: »V letu 2025 ni mogoče dovolj poudariti pomena mednarodnega dneva žensk. Ne ukvarjamo se več z nedokončanimi prizadevanji na področju enakopravnosti in pravičnosti, ampak se pripravljamo na upor zoper nazadovanje in vse številnejše napade na naše pravice. Agresivni patriarhalni pohod predsednika Trumpa in drugih močnikov zoper pravice in telesno avtonomijo žensk ter spolno raznolikih oseb že kaže uničujoče posledice, ne zgolj v Združenih državah Amerike, ampak po celem svetu. Že nekaj let gibanja, ki nasprotujejo enakopravnosti vseh ljudi, spletkarijo, kako zavrteti čas nazaj k prevladi patriarhalnega zatiranja.«

Amnesty International poziva državne in nedržavne akterje, naj se zoperstavijo tem napadom na človekove pravice. Okrepiti je treba varovalne mehanizme za ženske, dekleta, LGBTIQ+ osebe in druge marginalizirane skupine. Prepoznati, podpreti in zaščititi je treba delo zagovornic človekovih pravic in vseh, ki se v prvih vrstah borijo za pravice vseh.

(T. P.)

IZOBRAŽUJTE SE O NASILJU NAD ŽENSKAMI IN DEKLETI NA AKADEMIJI AMNESTY

Poskenirajte QR kodo, se registrirajte in opravite dva brezplačna spletna tečaja. Na spletni strani boste našli tudi ostale izobraževalne vsebine in materiali. Z znanjem spreminjamo svet na bolje.

Tabla na spomeniku Rudolfa Maistra je opozorila na neenakosti na vodilnih položajih. V Evropski uniji zgolj eno tretjino vodilnih položajev zasedajo ženske.

PODKASTI O PRAVICI DO SPLAVA

Pravica do varnega, dostopnega in zakonitega splava je človekova pravica. A ta pravica je v zadnjem času po vsem svetu tarča številnih napadov. Zato smo v projektu **Niti ena več** osveščale o pomenu dostopa do splava, ki predstavlja pomemben del telesne avtonomije in osnovne zdravstvene oskrbe.

V seriji podkastov, ki so jih pripravile **Magdalene Krivopete**, **KUD Transformator** in **Sektor Ž**, **Radio Študent**, podporo pa je nudila slovenska Amnesty, smo odgovarjale na vprašanja:

- Kaj vse vključuje pravica o odločanju glede rojstva otrok? Kaj se dogaja v praksi? Kaj je ginekološki turizem?
- Kako poteka postopek splava? Kaj o tem mislijo ljudje in kako celoten postopek opiše stroka?
- Zakaj pri omejevanju reproduktivnih pravic ne gre za duhovno, etično ali moralno vprašanje, temveč je v ospredju ekonomski in politični interes?
- Kako, kdaj in zakaj v zgodovini se je reproduktivne pravice začelo omejevati in kako se jih omejuje danes?

Poskenirajte QR kodo in prisluhnite podkastom.

www.amnesty.si/niti-ena-vec-podkasti/

*Podcasti so del projekta, ki je financiran s strani programa PROTEUS - Transatlantske fundacije in sofinanciran s strani Evropske unije. »Izražena stališča in mnenja so vsebina avtoric in ne odražajo nujno Evropske unije ali Evropske agencije za izobraževanje in kulturo. Niti Evropska unija niti organ, ki je dodeli pomoč, zanje ne odgovarjata.«

FRANCESCA ALBANESE

»ŠOKANTNO NI, DA IZRAEL IZVRŠUJE GENOCID, AMPAK DA GA PRI TEM NIHČE NE USTAVI«

POSEBNA POROČEVALKA ZDRUŽENIH NARODOV ZA ČLOVEKOVE PRAVICE NA OKUPIRANEM PALESTINSKEM OZEMLJU JE MED SVOJIMI OBISKI SEVERNE EVROPE LETOS SPREGOVORILA TUDI V KRISTIANSANDU NA NORVEŠKEM IN OPOZORILA NA TO, DA BI VSE DRŽAVE MORALE NAREEDITI VEČ – ZA KONČANJE IZRAELSKIH NASELJENSKO KOLONIALNIH KRŠITEV MEDNARODNEGA PRAVA V PALESTINI.

Italijanska mednarodna pravnica, ki je lani marca predstavila poročilo *Anatomija genocida*, je dejala, da je z izraelsko vojno na Gazo in z javnim pozivanjem izraelskih politikov k popolnemu uničenju Gaze, postalo preveč očitno, da spremljamo izvrševanje genocida. **»Da je to, kar Izrael počne, genocid, ne bi smelo biti tako očitno,«** je opozorila Francesca Albanese na to, da Izrael izvršuje najhujše mednarodno hudodelstvo, kar jih pozna človeštvo.

Italijanske mednarodne pravnice, ki se že leta ukvarja s položajem Palestink in Palestincev ter spoštovanjem njihovih pravic, vključno s pravico do vrnitve, stopnjevanje izraelskega nasilja v genocidne razsežnosti ni presenetilo. **»Šokantno je, da Izraela pri tem ni nihče ustavil. Šokantni sta neodzivnost in neukrepanje evropskih vlad.«** Prvič smo pričeli naseljenjskemu kolonialnemu genocidu, o katerem v živo poročajo njegove žrtve, ki ga lahko v živo spremljamo in ki ga nekateri mediji očitno vzpodbujajo ter upravičujejo. Šokantna je totalnost – totalnost opustitev in ravnanj, ki omogočajo genocid, je pojasnila Francesca Albanese.

OBVEZNI UKREPI

Države so dolžne uveljaviti vojaški embargo, prepoved trgovanja in transporta orožja in vojaške opreme v Izrael, zagotoviti in omogočiti pa morajo tudi pregon ter preprečiti nekaznovanost za mednarodna hudodelstva. To izhaja tako iz mednarodnega prava kot iz presoj in odločitev Meddržavnega sodišča. **»Če se ne bomo pripravljene odpovedati delčku našega udobja, bomo kmalu izgubili vse,«** je italijanska pravica opisala grožnje preračunljivega in mafijskega razmišljanja o svetu. Države članice ZN se morajo vzravnati in se temu odločno zoperstaviti ter podpreti vlade globalnega juga, ki razumejo, kaj se dogaja in so že sprejele ukrepe zoper izraelske kršitve mednarodnega prava, pravi posebna poročevalka ZN.

»Če upoštevamo odločitve Meddržavnega sodišča, potem ni mogoče poslovati z Izraelom. Pika,« je poudarila Francesca Albanese. Opozorila je tudi, da pravica do države in pravica do samoodločbe nista eno in isto. **»Pravica do države je možno orodje za uresničitev pravice do samoodločbe. A samoodločba v svojem bistvu pomeni pravico obstajati kot narod, kot skupina ljudi, ki svobodno odločajo o svojem bivanju.«** Posebni poročevalci že vsaj dve desetletji opozarjajo na apartheid, ki ga Izrael izvršuje v Palestini – in v zadnjih letih na naseljenjski kolonializem, ki je v svojem bistvu genociden. Posledice tega, da se to lahko dogaja nekje, pa postajajo vse bolj jasne ljudem povsod.

(K. B.)

Foto: Kristina Božič

Francesca Albanese na dogodku v Kristiansandu na Norveškem.

Med 8. in 10. julijem bo Francesca Albanese, posebna poročevalka ZN, obiskala Slovenijo, in spregovorila na dogodkih v Mariboru in Ljubljani. Za več informacij spremljajte sporočila Amnesty International Slovenije, Pekarne Magdalenske mreže in Društva organizacija za participatorno družbo.

Podelitev nagrade za najboljši film na temo človekovih pravic na Festivalu dokumentarnega filma. Na fotografiji žirija Amnesty International: Primož Bezjak, Maja Prettner in Nemanja Vojinović.

Foto: Aleksandar Domitrica, Mediaspeed @ Cankarjev dom

FESTIVAL DOKUMENTARNEGA FILMA S FILMI NAD SOVRAŽNOST

V SVETU, KI V ŽIVO SPREMLJA GENOCID, PODNEBNE KATASTROFE, REVŠČINO, LAKOTO IN NASILJE, TEMATIK ZA DOKUMENTARNE FILME NIKOLI NE ZMANJKA. TUDI LETOS JE FESTIVAL DOKUMENTARNEGA FILMA PONUDIL PESTER IN RAZBURLJIV FILMSKI PROGRAM. NA PLATNO PA JE PRESLIKAL SVET, V KATEREM TRENUTNO ŽIVIMO. SLOVENSKA AMNESTY JE NA FESTIVALU ŽE TRADICIONALNO IZBRALA NAJBOLJŠI FILM NA TEMO ČLOVEKOVIH PRAVIC.

Naša tričlanska mednarodna žirija, ki so jo letos sestavljali režiserka **Maja Prettner**, igralec in performer **Primož Bezjak** ter srbski režiser **Nemanja Vojinović**, vsako leto izbira med petimi filmi v tekmovalnem sklopu. Tudi letos odločitev ni bila lahka, za zmagovalca pa so na koncu soglasno izbrali film **Edina zemlja** (*No other land*), ki je delo palestinskih in izraelskih režiserjev **Yuvala Abrahama**, **Basela Adre**, **Hamdana Ballala** in režiserke **Rachel Szor**.

Zmagovalni film je tudi dobitnik **oskarja za najboljši dokumentarni film**.

V sklopu festivala vsako leto potekajo tudi zanimivi pogovori z gosti_jami s filmskega sveta. Tako smo tudi letos sodelovali pri pripravi obfestivalnega dogajanja. Po projekciji filma *Edina zemlja* smo organizirali pogovor z dvema palestinskima študentoma, ki živita v Sloveniji, z Anwar Samara in Omarjem Ashalom. Zopet pa smo v kino povabili tudi mlade in z njimi po ogledu filma izvedli delavnice na temo človekovih pravic.

Foto: Aleksandar Domitrica, Mediaspeed @ Cankarjev dom

Novinarska konferenca Amnesty International Slovenije in Gibanja za pravice Palestincev, na kateri smo predali poziv za ukrepanje, med drugim za spoštovanje mednarodnega prava, in torej prekinitve Pridružitvenega sporazuma med EU in Izraelom. Na fotografiji direktorica AIS Nataša Posel in ministrica Tanja Fajon.

Foto: Borut Krajnc

Foto: Kristina Bursac

Delavnica Amnesty International po filmu Edina zemlja na Festivalu dokumentarnega filma.

399 MLADIH SI JE Z NAMI OGLEDALO FILM EDINA ZEMLJA

*»Zamrznitev oziroma
preklic vojaškega
sodelovanja z Izraelom.«*

*»Sankcije proti
nezakonitim
naselbinam.«*

To sta samo dve sporočili z več kot 180 rdečih dlani, ki so jih po ogledu filma *Edina zemlja* mladi napisali v želji, da ta sporočila dosežejo slovenske odločevalce. Ob predaji poziva Amnesty International Slovenije h konkretnim ukrepom zaradi izraelske prekinitve premirja in obnovitve genocidnega bombardiranja Gaze ter zaradi stopnjevanja izraelskih napadov na nezakonito zasedenih Zahodnem bregu in Vzhodnem Jeruzalemu smo jih pri Amnesty namestili na ograjo ministrstva za zunanje in evropske zadeve.

Sporočila so mladi oblikovali po treh dopoldanskih projekcijah v okviru **Festivala dokumentarnega filma**, ki smo jih organizirali v sodelovanju s **Cankarjevim domom**. 399 srednješolcev iz Kranja je po vsaki projekciji sodelovalo tudi v vodenem pogovoru o filmu in dogajanju tako v Masafer Yatti, ki je glavno prizorišče nagrajenega dokumentarca, kot širše na zasednem palestinskem ozemlju.

Kmalu po festivalu nas je vse pretresla novica o tem, da so izraelski naseljenci brutalni pretepli in napadli palestinskega režiserja **Hamdana Ballala** v vasi Susya na okupiranem Zahodnem bregu. Kasneje so ga izraelske oblasti tudi pridržale za 24 ur. Tri tedne pred napadom je pred očmi svetovne javnosti v Hollywoodu prejel oskarja za najboljši dokumentarni film, nato pa pristal za zapahi v izraelskem zaporu. Utišanje palestinskih glasov je del izraelske taktike, ki ohranja sistem apartheida in zagotavlja nekaznovanost ... tudi za genocid nad palestinskim prebivalstvom.

BEGUNSKÉ IN MIGRANTSKE PRAVICE

»CENTRI ZA PRIDRŽANJE SO NEČLOVEŠKI – VEM, KER SEM GA DOŽIVEL«

EVROPSKE DRŽAVE PREDLAGAJO VZPOSTAVITEV POVRATNIH CENTROV ZA BEGUNCE V TRETJIH DRŽAVAH ZUNAJ SVOJE PRISTOJNOSTI ZA TISTE, KI JIM JE BILA PROŠNJA ZA AZIL ZAVRNJENA. A DOBRO BI BILO, DA O TEM DVAKRAT PREMISLIJO.

Prvi dan pridržanja sem dobil številko. Benham Satrah je postal FRT009 – oziroma *Foxtrot Romeo Tango Zero Zero Nine*, kot so me klicali pazniki z vojaškim fonetičnim alfabedom. To je bil eden od načinov, kako so nas obravnavali kot kriminalce ali vojne ujetnike.

Ko sem leta 2013 pobegnil iz Irana, si nisem nikoli predstavljal, da bom pristal na otoku Manus v Papui Novi Gvineji. Tvegano sem se odpravil iz Indonezije na Božični otok, ozemlje Avstralije v Indijskem oceanu. Ko moraš pobegniti, zgrabiš prvo priložnost – in ta čoln je bil moja.

Po štirih dneh na morju smo končno zagledali kopno. A moje olajšanje se je hitro spremenilo v grozo, saj so nas tam že čakali pazniki, pripravljeni da nas pridržijo. Po 25 dneh tamkajšnjega pridržanja so nas vklenili in štirje ogromni varnostniki so nas na silo odvedli na letalo. Niso nam povedali, kam gremo.

Zdelo se je, kot da so nas ugrabili.

Ko smo prispeli v Papuo Novo Gvinejo, so nas peljali v vojaško oporišče Lombrum, kjer so nas zaprli v tri kvadratne metre velike sobe z enim pogradom in enim dodatnim ležiščem. Ravno dovolj prostora, da si lahko ležal.

Nato so me premestili na mojo končno destinacijo: taborišče za pridržanje moških na otoku Manus. Bilo nas je več kot 500, čeprav je bil objekt zgrajen za 200 ljudi. Bili so tudi posamezniki iz skupnosti LGBTQ+, mladoletniki brez spremstva in ranljive osebe, prepuščene same sebi v nevarnem okolju brez ustrezne zaščite.

V taborišču je bilo strašansko vroče. Edino olajšanje je prišlo zvečer, ko se je temperatura nekoliko znižala. Čeprav je bilo taborišče tik ob obali, nikoli nisem slišal šumenja valov – agregat, ki je brnel kot helikopter dan in noč, ga je preglasil.

Zrak je zaudarjal. Avstralski socialni delavci so priznali, da tja ne bi pripeljali niti živali. Na voljo je bilo deset stranišč in deset tušev za 500 ljudi, kar je povzročalo dnevne težave. Odpadki so se v tropski vročini razkrajali in smrdeli. Proti komarjem so uporabljali dimne bombe. Celotno taborišče je smrdelo po kemikalijah. Kljub temu je moja kri še vedno okužena z malarijo.

V letih, ko sem bil na otoku Manus, je tam umrlo 14 ljudi. Njihove obraze še vedno vidim – še posebej sostanovaleca Reza Baratija. Ubili so ga pred mojimi očmi, medtem ko je bil v pridržanju avstralske vlade. *[Po pričevanjih očividcev so Baratija do smrti pretepli pazniki in drugi pogodbeni sodelavci.]*

»V pridržanju so se ljudje polivali z bencinom in zažigali. Pretepali so nas. Nasilje je bilo včasih brutalno – bil si lahko napaden brez razloga. Ko paket cigaret pomeni razliko med življenjem in smrtjo, se zaveš, kako poceni je človeško življenje.«

»To, kar je vlada storila z nami, je bilo mučenje. Govorili so, da gre za odvrčanje, a to nikoli ni delovalo. Ljudje še vedno skušajo priti v Avstralijo, ker nimajo druge možnosti.«

Iranski begunec sedi v zapuščenem rudniku fosfatov na Nauruju.

Ljudje so umirali zaradi bolezni, ki bi jih bilo mogoče pozdraviti. Vsi smo trpeli za telesnimi ali duševnimi boleznimi. Edina zdravila, ki smo jih dobili, sta bila paracetamol in voda. Spomnim se Hamida (*ime je spremenjeno*). Nikoli ni prejel ustrezne oskrbe, saj v zdravstvenem centru ni bilo zdravnika. V glavnem mestu Port Moresby so mu amputirali obe nogi. Umrl je zaradi sepse.

A niso nam le odrekli zdravljenja – ravnanje z nami je bilo pogosto nerazumljivo nevarno. Bil sem tolmač za prijatelja FRT001, ki je prišel z istim čolnom. Bil sem priča, ko je prejel 60 cepiv v manj kot enem mesecu. Poskušali smo jih ustaviti, a če si cepljenje odklonil, so poklicali interventno enoto. Mojega prijatelja so nazadnje poslali nazaj v Iran, kjer je kmalu zatem umrl.

Ukrajinski begunci so danes v Franciji pod zaščito francoske vlade – tako bi morali biti obravnavani vsi begunci.

V pridržanju so se ljudje polivali z bencinom in se zažigali. Pretepali so nas. Nasilje je bilo včasih brutalno – bil si lahko napaden brez razloga. Ko škatlica cigaret pomeni razliko med življenjem in smrtjo, se zaveš, kako poceni je človeško življenje.

S pridržanji zunaj ozemelj države je avstralska vlada plačala Nauruju in Papui Novi Gvineji, da opravljata njeno umazano delo. Tam ni bilo zakonov, lahko so počeli, kar so želeli, brez strahu pred sodišči. Odvetnikov nismo imeli. Bili smo skriti, pozabljeni – prav tako, kot so želeli.

Na otoku Manus sem večkrat poskušal narediti samomor in ti spomini me še danes preganjajo. Skoraj sedem let mladosti sem izgubil v pridržanju. To so dnevi, ki jih nikoli ne bom dobil nazaj. Še vedno jem veliko zdravil, da preživim dan.

Vsi, ki jih poznam in so šli skozi ta sistem pridržanja imajo danes diagnosticiran posttravmatski stresni sindrom. Mislim, da bi za to izkušnjo moralo obstajati posebno ime – na primer »bolezen otoka Manus« ali »sindrom pridržanja zunaj ozemlja države«. Tudi tisti, ki so tam preživeli le en mesec, še vedno trpijo.

Ne vedeti, kdaj boš lahko odšel – to je hujše kot katera koli zaporna kazen. Popolnoma uniči tvoje duševno zdravje.

Danes delam za organizacijo *Salvation Army* in v Franciji prostovoljno pomagam Ukrajincem, ki so pred rusko invazijo pobegnili v Francijo. Ukrajinski begunci so tu pod zaščito francoske vlade in tako bi morali biti obravnavani vsi begunci. Dobiti bi morali priložnost za življenje in prihodnost. Prav tako nudim podporo in svetovanje ljudem na otoku Manus in tistim, ki so center zapustili, a še vedno trpijo.

Še vedno imam težave z depresijo in duševnim zdravjem, a nudenje pomoči drugim mi pomaga.

To, kar je vlada storila z nami, je bilo mučenje. Govorili so, da gre za odvrčanje, a to nikoli ni delovalo. Ljudje še vedno skušajo priti v Avstralijo, ker nimajo druge možnosti. Namesto tega je to postal madež avstralske zgodovine.

Upam, da nobena evropska država nikoli ne sprejme take politike.

Benham Satah v sodelovanju z Amnesty International

Avstralija je pred več kot desetletjem sprejela migracijsko politiko, ki temelji na pridržanih zunaj ozemlja države. V skladu s tem so na tisoče ljudi, ki so v Avstralijo poskušali priti preko morja, poslali v centre za pridržanje na otoku Manus v Papui Novi Gvineji in v majhno pacifiško državo Nauru, ki leži severozahodneje. Zdaj, ko se politika Evropske unije spogleduje z idejo o centrih zunaj meja Evrope, delimo zgodbo Benhama Sataha iz Irana, ki je tako pridržanje preživel. Na otoku Manus je bil zaprt skoraj 7 let.

Vrhovno sodišče Papue Nove Gvineje je aprila 2016 razsodilo, da je pridržanje prosilcev za azil v centru na otoku Manus neustavno. Odbor Združenih narodov za človekove pravice pa je šele letos ugotovil, da je Avstralija kršila pravice prosilcev za azil, ki so bili samovoljno pridržani na otoku Nauru.

ZAKAJ JE VAŠ PODPIS POMEMBEN? TIKTOKERKA IZPUŠČENA IZ ZAPORA

SE ŠE SPOMNITE, KO SMO VAS V PREJŠNJI ŠTEVILKI REVIJE POVABILI K ODDAJI PODPISA POD PETICIJO, S KATERO SMO PO VSEM SVETU ZAHTEVALI SVOBODO ZA ANO DA SILVA MIGUEL IZ ANGOLE? V AMNESTY INTERNATIONAL SMO SE VEČ KOT ENO LETO ZAVZEMALI ZA NJENO IZPUSTITEV, KONEC LETA 2024 PA JE BILA ANA TUDI DEL GLOBALNE AKCIJE PIŠEM ZA PRAVICE. V NJEJ SO LJUDJE PO VSEM SVETU ZA NJO PODPISOVALI PETICIJE, PISALI APELE IN USTVARJALI SOLIDARNOSTNA PISMA. SKUPAJ NAM JE USPELO!

1. januarja 2025 je bila angolska tiktokerka Ana da Silva Miguel (znana tudi kot Neth Nahara) izpuščena iz pridržanja po predsedniški pomilostitvi, razglašeni 25. decembra 2024. Neth Nahara je bila **13. avgusta 2023 aretirana v Luandi**, glavnem mestu Angole. 14. avgusta 2023 je bila obsojena na šest mesecev zapora zaradi kaznivega dejanja »žalitve države, njenih simbolov in institucij«, ker je v živo na TikToku kritizirala predsednika. Po pritožbi državnega tožilca 27. septembra 2023 je bila njena kazen podaljšana na **dve leti zapora**.

Kljub svojemu resnemu zdravstvenemu stanju **osem mesecev ni imela dostopa do svojih zdravil**. Ana je HIV pozitivna, a so ji zdravljenje onemogočali. Decembra 2023 je bila zaradi zapletov hospitalizirana v zaporniški bolnišnici. Amnesty International je v istem času izdala nujni apel, s katerim je poleg takojšnje izpustitve pozvala angolske oblasti, naj ji nemudoma omogočijo dostop do zdravljenja. Tudi njeni odvetniki so oblasti večkrat pisno opozarjali. **Aprila 2024** so potrdili, da je končno začela prejemati zdravila in da se je njeno stanje stabiliziralo.

Predsednikova pomilostitev decembra 2024 je sledila intenzivni, enoletni **kampanji Amnesty International**, v kateri je sodelovala tudi slovenska Amnesty. Naša globalna akcija je pomembno prispevala k prepoznavnosti njene zgodbe in vztrajnemu pritisku na angolske oblasti. Hvala vsem, ki ste v njej sodelovali.

(T. P.)

»Svobodna sem, ponovno v svoji hiši. Izpuščena sem bila 1. januarja, zato se želim zahvaliti Amnesty International za vse, kar ste storili zame in vsem vam, ki ste zahtevali mojo svobodo. Trenutno sem doma s svojimi otroki, možem in ostalimi. Želim se vam zahvaliti.«

Neth Nahara se je s temi besedami zahvalila vsem, ki so podprli akcijo Amnesty International za njeno svobodo.

Naše besede imajo moč!

Foto: Osební arhiv

Neth Nahara, pevkica, mati dveh otrok in navdušena TikTokerka.

**PIŠEM
ZA
PRAVICE**

**AMNESTY
INTERNATIONAL**
V Sloveniji že od 1988

PROSTOVOLJSTVO SPREMINJAMO SVET NA BOLJE

V ZAČETKU LETOŠNJEGA LETA SEM ZAČELA S SVOJIM DVOLETNIM DELOM NA PROJEKTU, KI GA SOFINANCIRA MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO, NAMENJENO PA JE KREPITVI PROSTOVOLJSTVA V NAŠI ORGANIZACIJI.

Osnovni način, s katerim težimo k skupnim ciljem, to je spreminjanju sveta na bolje, je skozi **učenje človekovih pravic** ter **aktivizem**, s katerim se zavzemamo za uveljavljanje človekovih pravic v našem vsakdanjem življenju doma in po svetu. V maju smo zato začeli s prvimi **članskimi srečanji po Sloveniji**. V Ljubljani, Mariboru, Ajdovščini, Radovljici. Nadaljevali jih bomo skozi vse leto v vseh tistih krajih, od koder se nam boste oglasili_e. Pridružite se vse širši mreži prostovoljk in prostovoljcev, dajte pobudo za srečanje v svojem kraju, povabite še druge.

V Amnesty globalno že nekaj časa ugotavljamo, da nam današnji čas narekuje, naj okrepimo svoje mreže prostovoljk in prostovoljcev, to je ljudi, ki smo na takšen ali drugačen način povezane_i z delovanjem AIS. Vključeni_e smo bodisi v šolske skupine, v Mrežo nujnih akcij, v projekte, kot sta Noč knjige ali Pišem za pravice, bodisi sodelujemo na dogodkih in izobraževanjih, ki potekajo skozi vse leto; kot so: Povorka ponosa, shodi za Palestino, razstava Izbris: 33 let s(r)amote, Dnevi prostovoljstva, Akademija Amnesty, srečujemo se lahko tudi na mesečnih spletnih izobraževanjih za člane.

Kaj si želimo? Želimo mrežo, stekano iz ljudi, ki so dovolj usposobljeni, da znajo učinkovito prepoznati potrebe skupnosti, ki so dovolj samoiniciativni_e, da se znajo povezati z drugimi in se aktivirati v dobro skupnosti in človekovih pravic. Takšno mrežo bomo – kot zelo dobro veste – lahko spletli samo skupaj. Več kot nas bo in bolje kot bomo organizirani, širše bo razumevanje in tudi spoštovanje človekovih pravic v družbi, bolj aktivne_i prebivalke_ci bomo, bolj bomo vključeni v spremembe, ki si jih želimo živeti v svojih okoljih. Zato mora biti naše delovanje raznovrstno, teme pa karseda široke. Nihče med nami se namreč ne bori samo za tiste pravice, ki nas neposredno zadevajo. Nasprotno, večina se nas zavzema za različne pravice, saj trpljenje in krivica drugih, prizadeva posredno in neposredno vse.

Zato so tudi oblike sodelovanja, h katerim vas približno enkrat mesečno vabim, raznolike, vse pa so prilagojene temu, da se lahko vključijo tako mladi, mlajši, starejši, manj in bolj izkušeni, pa tudi takšni, ki zaradi tega ali onega razloga, lahko delujejo (samo) prek spleta. Za našo mrežo smo vsi enako pomembni_e. Naj izpostavim samo en primer samoiniciativnosti: članica s Ptuja me povabila na sestanek, na katerem je dobro povezana skupina šesti reklarh: mi smo že bili dejavni v prejšnjih letih, na referendumih za vodo, pa za pravice žensk pri dostopu do splava, dajmo spet nekaj narediti skupaj! Ali pa kratkega pisma Koprčanke, ki jo zanima, ali lahko zaustavimo pošiljke orožja v Luko Koper? Takšne in podobne oblike vaših zanimanj, so zelo dobrodošle.

Pišite mi na maja.pan@amnesty.si.

Maja Pan

Ekipo iz Ljubljane na protestu za Palestino pod geslom Nikoli več je zdaj! Na sliki: Anja, Nataša, Andreja, Janko, Dimitrij in Maja, sicer pa so od članov sodelovali še Metka, Franci, Janez in še ena Metka.

Poglejte fotografijo. Kaže, kako ste člani in članice iz pravega testa za akcijo. Poleg udeležbe na shodih, so tudi obešanje plakatov, deljenje letakov, lepljenje nalepk, zbiranje podpisov pod peticije, branja poezije, pomoč na stojnicah, priključitev našim skupinam, načini, s katerimi smo lahko skupaj močni in močne. Pridružite se želji, da Amnesty v Sloveniji preobrazimo v bolj povezano, trajno, aktivno in samoiniciativno skupnost prostovoljcev in prostovoljk.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

Aktivnosti sofinancira Ministrstvo za javno upravo v okviru javnega razpisa za razvoj in profesionalizacijo NVO in prostovoljstva 2024.

PРАВНА МРЕЖА ЗА VARSTVO DEMOKRACIJE

PРАВNE SPREHAJALNICE

PРАВNE SPREHAJALNICE SO SPREHOD IN DELAVNICA HKRATI. ZASNOVALI SMO JIH SKUPAJ Z ZAVODOM ZA KULTURO RAZNOLIKOSTI OPEN, IZVAJAMO PA JIH V OKVIRU PРАВNE МРЕЖЕ ЗА VARSTVO DEMOKRACIJE.

Njihov namen je **dijakom in dijakinjam slovenskih srednjih šol približati pravne vsebine** v obliki obiskov pravnih institucij in sprehodov po pravno pomembnih točkah regionalnih središč. Organizirali smo jih v sodelovanju z različnimi pravnimi strokovnjaki in strokovnjakinja ter pravnimi institucijami.

Pravne sprehajalnice mladim približajo pravna področja, poklice in jih seznaniijo z institucijami, ki delujejo na tem področju.

DO SEDAJ SMO IZVEDLI SPREHAJALNICE S PETIMI RAZLIČNIMI PРАВNIMI VSEBINAMI:

- **Od umora do zavora** – kazenskopravna sprehajalnica
- **Od izražanja do protesta** – ustavnopravna sprehajalnica
- **Od zibelke do groba** – družinsko in dednopravna sprehajalnica
- **Od žepnine do penine** – potrošniško-podjetniška sprehajalnica
- **Od dijaka do delavca** – delovnopravna sprehajalnica

Letos smo konec maja izvedli Pravno sprehajalnico v Celju. Odzivi udeležencev_k so bili odlični.

Nove pravne sprehajalnice načrtujemo že jeseni, če delate v šolstvu in vas zanima sodelovanje, nam pišite na amnesty@amnesty.si.

Iva: »Pravne sprehajalnice se mi zdijo zelo poučne, kajti osebe moje starosti in tudi drugi, denimo študentje, povečini še nismo imeli stika z institucijami, kot so zapor, sodišče ali policija, čeprav sem vedela, kje se te ustanove nahajajo. Na voden način smo spoznavali, kako te institucije delujejo. Še posebej je bilo zanimivo videti, kako poteka sodniška obravnava, saj kaj takšnega lahko vidimo samo po televiziji, pa še to ni stvarno.«

David: »Pravne sprehajalnice so se mi zdele uspešne, predvsem se mi zdi zelo dobra ideja. Po obisku Pravnih sprehajalnic imam zdaj boljšo predstavo, kako, recimo, poteka življenje v zaporu. Konkretno, novo mi je to, da lahko z boljšim vedenjem v zaporu tudi pridobiš neke "privilegije", nagrade. Bi jih pa priporočil za izvajanje tudi za druge šole, saj so zelo informativne.«

Blaž: »Simulacija sojenja mi je bila zelo všeč, saj so to reči, s katerimi se sicer ne srečujemo v našem vsakdanjem življenju niti med šolskim poukom, čeprav menim, da bi se morali, ker gre za uporabna znanja. Same strukture nekaterih zakonov so me presenetile, tudi, kako ustanove delujejo, saj imamo lahko sicer zmotne predstave o njihovem delovanju. Kar se tiče vidika človekovih pravic so policija, sodstvo in zapori zelo pomembni.«

(T. P.)

Foto: Matjaž Rust

Sprehajalnica iz kazenskega prava, ki smo jo izvedli v sodelovanju z Okrožnim sodiščem v Ljubljani.

Gimnazija Celje - Center na kazenskoopravni sprehajalnici v Celju.

**Pravna mreža
ZA VARSTVO
DEMOKRACIJE**

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

Aktivnosti sofinancira Ministrstvo za javno upravo v okviru javnega razpisa za razvoj in profesionalizacijo NVO in prostovoljstva 2024.

ŠOLA ČLOVEKOVIH PRAVIC BREZPLAČNE AKTIVNOSTI V ŠOLSKEM LETU 2025/2026

KO ŠOLE PO SLOVENIJI ZA DVA MESECA ZAPREJO SVOJA VRATA, EKIPA NAŠE ŠOLE ČLOVEKOVIH PRAVIC ŽE NAČRTUJE AKTIVNOSTI ZA PRIHODNJE LETO. DELATE Z MLADIMI? VABLJENI, DA SE NAM PRIDRUŽITE. POZNATE KOGA, KI BI GA AKTIVNOSTI ZANIMALE? HVALEŽNI BOMO ZA DELITEV.

AMNESTY ŠOLSKE SKUPINE

Šole imajo možnost, da s pomočjo naše koordinatorice prostovoljstva in pisarne slovenske Amnesty dajo pobude za šolske skupine za človekove pravice. Skupine se bodo srečevale enkrat mesečno, vsak mesec pa bomo predlagali novo temo in nove dejavnosti, npr. izobraževanja, spletne tečaje, razstave, sodelovanje na aktivnostih, kot so Pišem za pravice, Noč knjige. Za delovanje skupine je nujna šolska delavka_ec, ki sodeluje z nami.

AMNESTY RAZREDNA ŠOLSKA SKUPINA

Na pobudo razredničark bomo organizirali tudi razredne skupine, ki se bodo enkrat mesečno posvetile tematiki človekovih pravic. To bodo naredile med razredno uro z različnimi dejavnostmi: postavitve razstave, oblikovanje plakatov, pisanje pisem in pozivov, obisk dogodkov, ki jih organizira Amnesty, in podobno. Razredno skupino koordinira razredničarka s pomočjo slovenske Amnesty.

AMNESTY ŠOLSKE SKUPINE ZA PRAVICE LGBTIQ OSEB

Šole spodbujamo, da z našo pomočjo pozovejo dijakinje in dijake v šolske skupine, ki se sestajajo enkrat mesečno. Za pravice LGBTIQ oseb pri nas in po svetu se zavzemamo skozi izobraževanje ter akcijo, obenem skupine poskušajo ustvarjati varnejši, sprejemajoč in podporni prostor. Skupina obiskuje različne javne dogodke, povezane z LGBTIQ temami, si ogleda film, razstavo, predstavo, ipd.,

R&SPEKT!
ŠOLA ČLOVEKOVIH PRAVIC

SPLETNA PREDAVANJA

Jeseni nadaljujemo s spletnimi predavanji za naše člane_ice, ki so še posebej zanimiva tudi za učitelje_ice in razrede. Možne bodo tudi izvedbe za šole v dopoldanskem času.

MREŽA NUJNIH AKCIJ

V šolsko delo lahko vključite tudi pisanje apelov v primerih nujnih akcij Amnesty International, ko tisoči po svetu ukrepajo takoj, da se ustavijo ali preprečijo najhujše kršitve človekovih pravic. Mladi lahko na ta način utrjujejo svoje poznavanje geografije in udeležujejo aktivno državljanstvo, vadijo lahko pisanje uradnih pisem v slovenskem, angleškem ali drugih jezikih – in predvsem, delujejo kot del globalne skupnosti posameznikov_c, ki spreminjamo svet na bolje.

GLEDALIŠKA PREDSTAVA IZDELOVALKA MRTVAŠKIH PRTOV

Izdelovalka mrtvaških prtov je delo palestinskega literata in akademika Ahmeda Masouda. Ustvarjalci predstave so pripravljeni po oktobru 2025 uprizoriti predstavo tudi

posebej za mlade in za srednješolska občinstva. Če bi vas to na vaši šoli ali v mladinskem centru zanimalo, nam pišite.

DELAVNICE

V šolskem letu 2025/26 v Amnesty International Slovenije izvajamo delavnice v sklopu Šole človekovih pravic:

- Strpnost je kul!,
- Ko rečem NE nasilju,
- Človekove pravice skozi zgodbe posameznikov,
- Branimo planet, branimo pravice.

PREDAVANJI PRI PREDMETU AKTIVNO DRŽAVLJANSTVO

- Izbrisani: 33 let s(r)amote,
- Samo ja pomeni ja.

FESTIVAL DOKUMENTARNEGA FILMA

Marca bomo v Cankarjevem domu v Ljubljani organizirali **Vseslovenski festival človekovih pravic**, kjer bomo prikazali film na temo človekovih pravic. Po filmu pa bodo sledile izkustvene delavnice.

MARATON PISANJA APELOV

V sklopu globalne akcije **Pišem za pravice** se vsako leto decembra pridružimo največjemu dogodku za človekove pravice na svetu. Mladi iz cele Slovenije pišejo pisma in na šolah organizirajo številne dogodke, s katerimi se borijo za posameznike, ki so jim bile kršene človekove pravice.

NOČ KNJIGE

Vsako leto 23. aprila obeležimo **Noč knjige**, kjer lahko šole sodelujejo z branjem brezplačne predlagane knjige in organizirajo svoj lokalni dogodek.

Za vsa dodatna vprašanja, prijavo in sodelovanje nam pišite na **sola@amnesty.si**. Veseli bomo vseh odzivov. Več informacij pa najdete tudi na naši spletni strani Šole človekovih pravic **www.sola.amnesty.si**.

Poskenirajte QR kodo in
obiščite spletno stran
Šole človekovih pravic.

Pišem za pravice na OŠ Idrija.

Noč knjige na OŠ Kozara Nova Gorica.

Foto: Amnesty International Poljske

Utrinek iz globalne akcije Pišem za pravice.

Pisanje solidarnostnih pism na Šolskem centru Postojna.

MREŽA NUJNIH AKCIJ ČE DELUJEMO SKUPAJ, LAHKO NAŠA DEJANJA REŠIJO ŽIVLJENJA!

PRI AMNESTY INTERNATIONAL SLOVENIJE SMO PONOVO VZPOSTAVILI MREŽO NUJNIH AKCIJ – MREŽO, KATERE DEL STE LAHKO TUDI VI: DELUJEMO IN SODELUJEMO S TISOČI PO SVETU V NAJBOLJ NUJNIH PRIMERIH KRŠITEV ČLOVEKOVIH PRAVIC IN OGROŽENOSTI POSAMEZNIKOV. PIŠEMO, POZIVAMO IN ŠIRIMO GLAS KOT DEL GLOBALNE SKUPNOSTI AMNESTY – TER NEMALOKRAT TAKO ŽIVLJENJA REŠUJEMO ALI JIH VSAJ SPREMINJAMO NA BOLJE.

ZAKAJ?

Skupaj nam je v zadnjega pol stoletja uspelo osvoboditi in rešiti tisoče posameznikov, dosegli smo sistemske spremembe na bolje in solidarnostno podprli osebe in skupnosti, katerih preživetje je bilo ogroženo.

KAJ LAHKO PRIČAKUJETE?

Prek sporočila ali elektronskega pisma vam bomo nekajkrat na mesec poslali opise nujnih primerov, ko posameznice_ki nujno potrebujejo, da smo tam za njih. Predlagan bo osnutek pisma ali elektronskega sporočila, ki se ga lahko tudi dopolni; naslov, na katerega se poziv pošlje; in vedno vas bomo prosili, da v kopijo dodate tudi Amnesty International Slovenije.

Vse, kar je treba narediti, je poslati poziv – in tako dodati svoj glas množici, ki skupaj rušimo zidove krivic in utiramo pot spoštovanju pravic vseh.

KAJ LAHKO NAREDITE ŽE DANES?

Trenutno pišemo v treh primerih:

- za **Mahmouda Khalila**, ki ga ameriške oblasti želijo deportirati zaradi njegovega delovanja za pravice Palestink_cev;
- za spoštovanje pravice do protesta in pravice do svobode izražanja vseh, saj želijo **madžarske oblasti utišati in izbrisati osebe LGBTIQ+ skupnosti**;
- za več kot **200 Rominj_ov**, ki so jih lokalne oblasti v bolgarski prestolnici prisilno izselile z njihovih domov in so od aprila brez doma, možnosti šolanja, dostopa do vode in elektrike ...

Pogum je, če ob krivicah nismo tiho. In skupna moč ljudi, ki jim ni vseeno in ne sklonijo glave, je nepremagljiva. Pridruži se nam.

(K. B.)

Če se nam želite pridružiti, nam
pišite na mreza@amnesty.si
ali poskenirajte QR kodo.

Foto: Osební archiv

Ameriške imigracijske oblasti so marca 2025 nezakonito aretirale in samovoljno pridržale Mahmouda Khalila, palestinskega aktivista in študentskega organizatorja, ki je pred kratkim diplomiral na Univerzi Columbia. Ima zakonito stalno prebivališče v ZDA. Mahmoud je postal tarča obtožb zaradi svoje vloge v študentskih protestih na Univerzi Columbia, kjer je zgolj uveljavljal svojo pravico do svobode izražanja in mirnega zbiranja.

SVOBODA ZA PALESTINSKEGA ZDRAVNIKA HUSSAMA ABU SAFIYO

27. DECEMBRA 2024 JE IZRAELSKA VOJSKA PRIDRŽALA DR. HUSSAMA ABU SAFIYO, PEDIATRA IN DIREKTORJA BOLNIŠNICE KAMAL ADWAN V MASHROU' BEIT LAHIYI V PROVINCI SEVERNA GAZA. BOLNIŠNICA, KI JE BILA ZADNJA DELUJOČA VEČJA ZDRAVSTVENA USTANOVA NA SEVERNEM DELU GAZE, JE ZARADI IZRAELSKEGA NAPADA OD TEDAJ ZAPRTA.

Izraelske sile so v bolnišnico vdrle že dvakrat prej – decembra 2023 in oktobra 2024 – obakrat so pridržale zdravstveno osebje in bolnike. **Kljub uničenju je bolnišnica po prizadevanjih dr. Abu Safiye znova zaživela in oskrbovala ranjene ter podhranjene, tudi otroke in dojenčke.**

Od januarja do septembra 2024 je bolnišnica sprejemala ranjence iz celotnega severnega dela Wadi Gaze, vključno z mestom Gaza, ki niso mogli poiskati zdravniške pomoči drugje zaradi vzpostavitve tako imenovanega koridorja Netzarim, ki je razdelil območje Gaze po sredini.

Osebje v bolnišnici je med drugim oskrbelo tudi ranjene v napadih na sestradane ljudi, ki so čakali v vrsti na moko in drugo pomoč, ki so jih Palestinci poimenovali »**pokoli z moko**«, pa tudi ranjene v drugih napadih. Bolnišnica je sprejemala in zdravila tudi **otroke in dojenčke s hudo podhranjenostjo in dehidracijo**. V tem obdobju so dr. Hussam Abu Safiya in njegovi sodelavci organizacijam za človekove pravice in humanitarnim organizacijam zagotavljali zanesljive informacije o zdravstveni situaciji.

Od oktobra 2024 izraelske sile izvajajo uničujočo in sistematično ofenzivo na severno Gazo, s čimer so celotno območje postavile pod skoraj popolno obleganje, ga odrezale od mesta Gaza, ubile in ranile na tisoče civilistov in prisilno razselile večino preostalih prebivalcev območja. V teh mesecih in do napada 27. decembra je bila bolnišnica Kamal Adwan dejansko zadnja rešilna bilka za tiste, ki so ostali v severnem delu Gaze – ocene govorijo o približno 75.000 ljudeh. **Zdravnik Hussam Abu Safiya je bil njihov glas.**

Med izraelskimi vojaškimi napadi in nadaljujočim se genocidom nad Palestinci v Gazi je **Izrael ugrabil in samovoljno pridržal na stotine palestinskih zdravstvenih delavcev iz Gaze** brez obtožb ali sojenja. Zdravstveni delavci so bili podvrženi mučenju in drugemu ponižujočemu ter slabemu ravnanju.

Odvetnik dr. Hussam Abu Safiya je februarja letos sporočil, da je zdravnik v priporu **žrtev mučenja in drugih oblik slabega ravnanja**, prav tako pa nima dostopa do ustrezne zdravstvene oskrbe in zdravlil, ki bi jih moral prejemati. Dodal je da so ga 9. januarja premestili v zapor Ofer, kjer so ga **25 dni zadrževali v samici**, med tem pa so ga izraelska vojska, izraelska obveščevalna služba in policija nenehno zasliševali.

(T. P.)

Urad Združenih narodov za človekove pravice je dokumentiral najmanj 136 izraelskih napadov na 27 bolnišnic in 12 na druge zdravstvene ustanove, kar je povzročilo številne žrtve med zdravniki, medicinskim osebjem in drugimi civilisti.

Ukrepajte! Poskenirajte QR kodo in podpišite peticijo za svobodo dr. Hussama Abu Safiye.

DONIRAJTE ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

AMNESTY
INTERNATIONAL

